

oorsprong en wezen der ziel, dat, in tegenstelling met kranten- en tijdschriftartikelen, nog steeds wordt op de markt gebracht? Wordt dit boek nog verder verkocht? Zoo ja, hoe denkt men zich dan de resultaten der „verklarende“ of „corrigerende“ werkzaamheid der koopers en lezers van het boek? Zij zullen zich eerst hebben af te vragen, of nu tusschen de heeren Waterink en Steen de belijdenis in geding geweest is, ja dan neen. Er tegen schijnt te pleiten, dat onder punt a) niet van belijdenis, doch van „belijden“ sprake is, en er vóór, dat daarna de schijn van een confessioneel verschil weggenomen geacht wordt. En als zij dan verder lezen moeten? Al verklarende, en corrigerende? Zullen zij zóó knap zijn, dat zij tusschen confessionele en structuurverschillen, welke laatste in tegenstelling van de eerste schijnen te moeten „gerespecteerd“ worden, hetzelfde verschil zien, als de opstellers dezer verklaring? En zullen zij ten langen leste nog eenig houvast overhouden, wanneer zij ontdekken, dat de polemiserende heeren slechts eventuele structuurverschillen respecteren?

Nog eens: gelukkig vind ik de getroffen oplossing niet. En ik zou er geen woord aan verspillen hebben, als ik het niet mogelijk achtte, dat op den bodem, waarop deze uiterst vage pacificatie is ontworpen en geteekend, nieuwe stellingen worden in gereedheid gebracht, tegen anderen, die men thans nog aanduidt met den term „streaming“, en tegen één van wie Prof. Waterink zelf al eens geschreven heeft. Omdat ik van alle onzakeelheid gevaren ducht, daarom wijs ik er op, dat m.i. deze bodem zelf alles behalve hecht is, en dat dergelijke procedures ongewenscht, wjl onzakeel zijn.

Waarom ik dan toch even op de uitlating van „De Heraut“ attendeer?

Wel, ze lijkt me een soort van antwoord op een tot nu toe door het blad onbeantwoord gelaten vraag. Inder tijd, toen dit orgaan voor de eerste maal „Den Haag-West“ met ingenomenheid begroette, schreef het, dat de door Den Haag-West aangewezen colleges nu maar eens moesten nagaan, „WIE“ (dat is enkelvoud) „tot zulke polemieken aanleiding GAF (enkelvoud).“ We hebben daarop toen gereageerd met een artikel, waarvan de hoofdzak was: niet één enkel stout bokje, maar de heele kudde moet naar buiten; en we wezen met de stukken aan, dat er voor niemand, allermint voor den tegen Dr van Lonkhuyzen zeer scherp polemiserenden „Heraut“-redacteur, ook maar het geringste spoor van recht bestond, om naar één bepaald persoon te wijzen. Intusschen zweeg „De Heraut“; blijkbaar vond het orgaan het nog steeds noodig, dat naar één bokje gezocht werd; als dat ééne stoute bokje gevonden was, dan was aan de petitie van Den Haag-West voldaan, in beginsel.

En zie, ongeveer een jaar later valt er weer een woord, in „De Heraut“, over Den Haag-West. Neen, het is geen klacht, dat de door Den Haag-West aangewezen lichamen geheel en al voorbijgegaan zijn door de heeren Waterink-Steen-Grosheide-Hepp, en derhalve geen klacht, dat er nog steeds niets is gedaan, van wat Den Haag-West verzocht. Maar het is een opmerking, dat dit nu zoo iets is, als wat Den Haag-West bedoelde. Zou het ééne stoute bokje nu Prof. Waterink zijn? Of De Steen? Ik zou het onrechtvaardig vinden, als men dat van één van beiden beweerde; daarover geen woord verder. Maar dat enkelvoud van „De Heraut“, hoe wordt het anders verduidelijkt? Voor velen zal het immers een troost zijn, dat zij inzake die kwestie Waterink-Steen geen letter hebben geschreven; zoo bijvoorbeeld ondergeteekende. Het bewijs is dus geleverd, thans door „De Heraut“ zelf, dat die „derde persoon enkelvoud“ van vóór een jaar in dit blad een onredelijke uitval was, zelf in strijd met den „geest“ en ook met de letter van Den Haag-West. En dat vinden wij het eenige lichtpuntje in deze aangelegenheid.

Verleden jaar schreef „De Heraut“ ook nog een artikel, in diezelfde wonderlijke periode, over Calvijn en Caroli; deze toch bracht telkens maar weer nieuwe dingen voor het volk, en dat was heelemaal niet goed. Ook toen vroegen velen: wie is Caroli? Zou het nu achteraf Prof. Waterink blijken te zijn, wiens „nieuwe dingen“ thans aan verklaring en correctie zijn overgegeven? Men zou het gissen, nu „De Heraut“ weer aan Den Haag-West herinnert in verband met de aangelegenheid Waterink-Steen.

Onzerzijds achten wij het zeer ongepast, Prof. Waterink met Caroli te vergelijken. Maar als „De Heraut“ telkens verwijst naar ongenoemden, zonder nadere aanduiding van concrete kwesties, die concreet worden behandeld, dan komen wij na een jaar nog eens herinneren aan deze histories. En dat nergens anders om, dan om aan te toonen, dat men met vage notities in den aanval er evenmin komt als in deze pacificatie. K. S.

Geen legendenvorming.

De legende vormt zich, dat door mij een ingezonden stuk inzake de kwestie der semi-publieke vergaderingen zou zijn „doodgezwegen“. Het is niet waar; niemand bood mij een op zijn naam gesteld ingezonden stuk aan; en op een particulieren brief, niet meer bestreden, antwoordde ik, dat geen enkele concrete bewering van mij door den schrijver was weergegeven. Dat is alles.

Ter afsnijding van alle misverstand mogen wij nog er op wijzen, dat inzake de bewuste vergadering ons niet van één zijde, doch van onderscheiden kant allerlei mededeelingen, ook schriftelijk, zijn gedaan door oog- en oorgetuigen. K. S.

Centrale Ouderlingenconferentie.

Aan de Broeders Ouderlingen der Gereformeerde Kerken.

De Commissie van voorbereiding voor de a.s. Centrale Ouderlingen-conferentie, welke D.V. 23 en 24 Juni te Arnhem zal gehouden worden, bericht hiermede, dat zij de broeders met blijdschap zal ontvangen.

Naar mededeeling van den Voorzitter van de Conferentie waren in vorige jaren te Amsterdam en Utrecht 6 à 7 honderd broeders aanwezig. Arnhem nu biedt als vergaderplaats zeer vele voordeelen, welke we hier natuurlijk niet alle zullen opnoemen, omdat ze algemeen bekend zijn. Daarbij is de hoofdstad van Gelderland uit alle deelen van ons land heel gemakkelijk te bereiken.

Zoodat de verwachting wellicht niet te hoog gespannen is, als we rekenen op plus-minus duizend (1000) broeders. Ieder zal begrijpen, dat de Commissie van voorbereiding, die gaarne alle broeders, welke zulks verlangen, logies wil verschaffen, er prijs op stelt, dat men zich daarvoor nu zoo spoedig mogelijk opgeeft en niet tot den laatsten dag wacht.

Reeds kwamen de eerste aanvragen binnen. Deze zijn daarmee prachtig op tijd. In den beschrijvingsbrief is de termijn genoemd: de Commissie meent daarnaar te kunnen verwijzen. Het adres is: J. M. POS, Prinsessestraat 25, Arnhem. Nog zij vermeld, dat de voorbereiding voor de „begroetingssamenkomst“ in volten gang is.

Namens de Commissie voornoemd:

J. DIJK, Voorzitter.

J. M. POS, Secretaris.

Arnhem, Mei 1906.

(Alle kerkelijke bladen worden verzocht, dit bericht over te nemen.)

Als de Koekoek roept....

„Als de Koekoek roept....“, door K. Lantermans. — J. H. Kok, Kampen.

Onze Christelijke literatuur, noch onze Christelijke lectuur, is rijk aan goede boerenromans. Dat moet ons verwonderen. De boeren vormen toch een belangrijk contingent van ons volk. En dan moet hier de speciale nadruk vallen op ons volk.

Het groote gebrek in de meeste boerenromans is, dat ze den boer niet laten zien als één met zijn bedrijf, één met den grond waaruit hij zijn voedsel haalt. Men voert hem als boer ten tooneele, maar evengoed kon hij kruidenier of bakker zijn. En dan kan het niet anders, of het verhaal moet inboeten aan die speciale kleur, die een „kaste-roman“ kenmerkt.

Men heeft Ulfers ten opzichte van zijn „Oostloorn“ verweten, dat hij netjes-afgestofte en opgepoetste boeren geplaatst had in een idyllisch landschap, en dat zijn schetsen ver buiten de werkelijkheid stonden. Dat verwijt kan Lantermans niet treffen. Janus, de boer van den Trempot, is allermint salonfähig. Met ware wellust laat de schrijver Janus rondwroeten in mest en modder. En vaak moeten die mest en modder dienen als symbool voor het slijk, dat Janus van zich af moest schudden eer hij weer een plaats kon innemen in de samenleving. Bovendien omde attributen alléén zijn echter allermint voldoende om de sfeer te scheppen, die een goede boerenroman vereischt!

De boer van den Trempot heeft in „de kast“ gezeten. Dat is een misdaad, die men in 't dorp niet vergeet en niet vergeeft. De reden waarom hij er gezeten heeft, doet er voor de publieke opinie minder toe. De zaak is, dat Janus te „stom“ was geweest. Toen hij van regeringswege een bijbaantje moest vervullen aan de boterfabriek, waren er vervalschte steunlijsten blijven rondslingeren. Heel het dorp stal van den regeringssteun, op de een of andere manier. Als alle overtredders in de cel waren terecht gekomen, zouden er gevangenis en bijgebouwd moeten worden. Maar de anderen waren slimmer geweest dan de boer van den Trempot. En dus draaide Janus op voor allemaal, toen de celdeur achter hem dichtsliep.

Met een hart vol wrok komt Janus weer vrij. Wrok tegen het heele dorp, tegen den dominee, en niet in 't minst tegen zijn ouders. Als de oude Elting op den avond van Hervormingsdag in de kerk zit, om te gedenken hoe hij „uit het diensthuis uitgeleid“ werd, schrijft Janus een beschuldigenden brief aan zijn vader. „Vader, weet je wel alsda! het vandaag krekt acht en twintig jaaren geleden is, dat je begonnen ben om me het liegen te leeren“.

Het dorp kent geen medelijden. Janus' ouders zijn hard als steen. De oude dominee pakt het geval van 't begin af verkeerd aan. En de eenige, die Janus terzijde blijft staan is Grada, zijn zestigjarige huishoudster.

Lantermans is een goed verteller, omdat hij een fijn opmerker is. We kennen hem als de schrijver van eenvoudige volkslectuur. Het laatste boek dat

wij van hem lezen was „Het snijdende zwaard“. Maar dit nieuwe verhaal kan ons meer bevredigen, omdat de schrijver het gebeuren hier meer concentreert om zijn hoofdpersoon. Hij teekent den boer van den Trempot ten voeten uit. Stug, baloorig, zijn hand opgeheven tegen allen. Alleen zijn werk is zijn troost.

„De herinnering aan een groote kerk met menschen in het licht, samen zingend, samen biddend, samenzijnd in elk geval omdat ze bij elkaar hoorden, bracht een bittere smaak in zijn mond. Waar hoorde hij bij? Bij wie? Bij niemand en niets. Hij had zijn schuld bekend als een Christen, zijn straf ondergaan als een berouwvol zondaar. Moede praatjes hadden ze altijd over schuldvergeving, maar hem zouden ze het nog niet vergeven, al was hij tachtig jaar.“

Als een beest, dat de klauwen uitrekt, zoo trok hij onder het geeuwen de armen met uitgespreide vingers ver van het lijf, of hij als een lijger wat tusschen de klauwen grijpen wilde. Janus had altijd iets van een goedmoedig dier gehad, dat toch op sommige oogenblikken niet te vertrouwen is.

Van verveling liep hij uit de kamer naar de deel: een stal met vee. Aan het eind had hij zijn liefhebberij: de geit. Een stomme boer, die, als het nog geen tijd van voeren is, het electrisch licht aansteekt en zoo de beesten onnodig verontrust. Janus was nou eenmaal een onverschillige kerel. Hij maakte het hok van de sik open, het beest kwam dadelijk de deel op, liep met zijn lijf langs de broek van Janus, terwijl het kleine staartje kwispelde. Toen liep het langs het andere been, terwijl de boer met zijn hand het haar op den rug van sikkeman streelde, tot het blonk in het licht. Toen nam Janus ineens een paar stappen terug, en kwam met de vuist één stap naar het dier toe. Dadelijk richtte de geit zich op de achterpooten en kwam met schuinen kop op den boer aan, om hem een flinken stoot te geven. Bom, kwamen horens en kop tegen de knie. Zoo ging dat wel tien keer achter elkaar. De geit had schik, de boer had schik. Wie wordt niet graag aangehaald? Zelfs een eenzame boer, al is het dan maar met een paar sikkehoorns tegen de beenen“.

Dit is goede vertelkunst. De schrijver heeft hier gezien, wat hij beschrijft.

In zijn liefde tot het vee is Janus echter verre van sentimenteel. Als hij zijn kop weer dwars tegen alles in zet kan hij de paarden afbeulen, tot ze erbij neervallen.

Tenslotte is het „vierkante Sien“, die weer een mensch van Janus maakt. Vierkante Sien gaat óók over de tong, evenals Janus. Vooral het vrouwvolk is haar niet gunstig gezind. Maar de struise, van leven tintelende Sien waagt het met den boer van den Trempot. Een vreemde, ruige vrijage is het tusschen Janus en Sien. Maar „als de koekoek roept“ trouwen ze, en het is voor Janus een nieuw begin.

De omkeer in Janus Elting is goed verantwoord. Als hij vrijgekomen is, en over 't kerkhof loopt, schijnt hij tegen den muur waarlangs hij den preekstoel weel staan. Als het boek uit is, gaat Janus weer mee naar de kerk. En wat tusschen die twee daden in in zijn hart plaats vindt, is voor zoover het de geestelijke dingen betreft, zeer sober gehouden. Dat is een groote verdienste van den schrijver, want er was hier gelegenheid te over om tot in het eindeloze te gaan preeken. En dat zou noch bij den boer van den Trempot, noch bij de vierkante Sien gepast hebben!

Lantermans heeft hier een goed volksverhaal gegeven.

O.-Nijkerk.

Gr. GILHUIS-SMITSKAMP.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Bioscoopbezoek.

I.

Eer wij verder gaan met de bespreking van de quaestie van zekerheid des geloofs en wat daarmee saamhangt, eerst een artikeltje over: Bioscoopbezoek.

Een student schreef mij daarover. Hij vertelt in zijn brief, dat er niet weinige studenten zijn, ook Gereformeerde studenten, die geregeld de bioscoop bezoeken.

Hijzelf had dat ook wel gedaan, maar daarbij altijd het gevoel gehad: ik behoort hier niet; dit past niet bij mijn belijdenis en levensopvatting.

En dan vraagt hij mij: hoe denkt u daarover?

Antwoord: Het is mij bekend, dat in het leven van niet weinigen onzer Gereformeerde studenten de film een vaste, zij het ook nog bescheiden plaats heeft.

Het motief, dat men voor dat bioscoopbezoek aanvoert, is dan dit: wij moeten geregeld zoo ingespannen studeeren; daar zijn oogenblikken, waarin wij inderdaad behoefte hebben aan eenige

oetspanning; prachtige gele niet in; er zij verderfelijke v zou er dan op avondje in de door te breng Laat ik nu die redeneerin naar mijn oore bioscoop geen In de eerste De bioscoop een neertrekk Ik hoorde de verdiedigen do dinga zegt in bladz. 123. Daar wordt handigt een se schokt door f Nu heb ik maar een derg maal naast. Zelf kom ik koekt ik het l Daar staat i J dream so r In de eerste schiedenis! Maar dat is l meisje gaat te, carnaval de s Zij komt in nog dienzelfde aren naar Mo een notaris, h Den volgcen kamer en is s zijn divan ligt Hij is dien r hij zich van de Eerst is mijn toch alles pra Straks schilo solo en meer Zij zegt: Ik Hij antwoord Dat zou tevee om daaraan te Het loopt h Zij raken e heeft een ope at. Zij wor Eindelijk we ekanter dan v naarwel, om in deze van „mar Het eenige v am noemen is ij hem trouw Maar heel de de houding di baly, — 't won geaccepteerd; stuk heerschl van God en angelijk is of gemaakt op l die God en Zij en hem aftrck Dat is nu h ik zoo eens or Maar dat kan Het doel v ander, dan m te speculeeren Bewijs? In het tijdsch (jrg. 1905) Fritz von Unr gesprek tussch regisseur. En dan mo producer (en b beheerscht) de Hij zegt o.a. bijziende profe leer bij zijn l deren, mazes bij mij, daar ka op de mooiste mand merkt E En later: „B ratiehouder ei handteekening witte doek als dansen, drink orgelbegeleidr kijk, daar v wel weet, wa even een kijk van filmen op En nu moe praatje, dat c goede films z In de eerste als ze er zijn voop bezoekt en in de twe